

# MARIA FÖLDES

## *De ce am devenit scriitor*

Mă aflu, în acel moment, deținută (tatuață pe brațul stâng cu numărul: A. 23964) într-un lagăr de concentrare, mai precis zis într-un ghetou, de lângă Cracovia, SS-iștii înnebuniseră parcă cu toții în acea zi: umbrau turbăți de colo, colo, ne țineau în nesfârșite apeluri, căutau febril, dintre deținuți, pe cei din România. Cînd dădeau de ei îi supuneau la tot soiul de torturi. Nu știam ce se petrece. Abia peste 2-3 zile a ajuns și la noi vestea — ce se întimplase în România — și am putut înțelege cei înfuria într-atît pe paznicii noștri.

Dar pînă să aflăm, am trăit următoarele întimplări. Chiar în ziua de 23, nemții vîrșiseră între țarcurile lagărului peste o mie de oameni „noi“, aduși din Cracovia și din împrejurimi. Erau civili, bine îmbrăcați, unii chiar purtînd giuvaere și blănuri (luaseră cu ei ce brumă de avere fuseră în stare să ia în grabă și să poarte asupra lor). Se zicea că ar fi rubedenii de-ale polonezilor ce activau în rezistență ori erau urmăriți ca militanți comuniști. Așadar, ostateci. Ridicați în locul luptătorilor antifasciști, pe care SS-ul nu izbutise să-i prindă. Au fost cazați într-o baracă deosebită. După apelul zilnic, erau selectate și pronunțate numele cîtorva (cam 500 pe zi); urma trecerea acestora într-o coloană aparte și apoi coloana era minată — ostatecii nu știau unde — dar noi, ceilalți deținuți — spectatori neputincioși la această selecție zilnică — știam: la Zidul cel mare. Acolo avea loc executarea. După împușcare, victimele erau prădate de inele și de măselele de aur din gură. Și, pentru că în lagărul de lângă Cracovia nu se zidise-a camere de gazare, victimele, așa trecute prin acest ultim prag al despuierii, erau zvirlite pe un rug încins și arse.

Legasem prietenie cu unul dintre acești ostateci. Avea 18 ani. Era grafician. Nu știu pe cine înlocuia. Venise la rînd printre cei din urmă. Fața băiatului arăta calmă. Înțelesese unde-l duc... Spre seară, megafonul din mijlocul curții își începu cîntarea: aria scrisorii din Tosca. Cînd, la megafon se transmitea aria din Tosca, noi, cei din ghetou, știam iarăși: la Zidul cel mare se extermină. Discul „cu muzică“ era destinat să acopere răpăitul rafalelor. De data asta însă, peste aria cîntată cu o voce îngrozitor de răgușită (fiindcă placa se cam uzase) și repetînd obsesiv „non voglio morir... morir... morir...“, (fiindcă placa se și zgîriase de atîta întrebuintare) se auzea, în replică, foarte deslușit, un cor ferm, bărbătesc care intona, fără între-



rupere, o varșaviancă. Rafalele — varșavianca — Tosca — se contopeau într-un vuiet tulburător, să te înnebunească...

De ce scriu oare toate astea, aici, acum? Nu le-am povestit nimănui încă, deși am scris o carte (autobiografică) despre lagărele de concentrare. Dar amintirile mele se întorc spre atîta morți anonimi...

Graficianul meu nu a fost un om mare, nici el, ba era foarte mărunț și ca statură și se chircise și mai mult, ca o statuță de Budha, cînd îl învăluiseră pălălaia focului, pe care SS-iștii și dulăii lor ne minaseră să-l încingem, cărînd vreascuri pentru rug, după exterminarea ultimului grup din care făcuse parte. Flăcăul acela de 18 ani ședea — se așezase parcă — pe foc, și părea viu, căci l-am văzut ridicîndu-se pe rug (un cor încălzit puternic lasă impresia înălțării...) Dar... m-am îndepărtat de cele ce voiam să spun. Sau, dimpotrivă, m-am apropiat. Voiam să arăt ce înseamnă pentru mine 23 August 1944 — acel 23 August „în flăcări“ care a venit spre mine pe cînd cîntăream, așteptîndu-mi sfîrșitul, 38 de kg... Datorez acestui 23 August supraviețuirea mea. Am vrut să arăt de ce, fiindu-i pe veci îndatorată, nu cred că pot, nici că-mi este îngăduit să uit, și de ce mă simt legată a-i face și pe semenii mei să nu uite, pe acei nenumărați contemporani ai mei care au dus la ieșirea din întinerie a României și, într-o netăgăduită măsură, au pus pecetea lor eroică și pe acțiunea de salvare a Europei. De aceea am devenit scriitor — un umil cronicar al vremii și al eroilor ei „mărunți“...